

PRIKAZI

Ernst Engelke:
SOZIALE ARBEIT ALS WISSENSCHAFT - EINE
ORIENTIRUNG

Lambertus Verlag, Freiburg im Breisgau, 1992, 328 str.

Knjigu *Socijalni rad kao znanost* napisao je autor koji po svojoj primarnoj izobrazbi nije socijalni radnik. No, ne ističemo to na početku da bismo rekli kako čitalac ne treba od knjige puno očekivati. Sasvim suprotno. Želimo naglasiti i upozoriti na čestu praksu u Njemačkoj (a slično je i u drugim zemljama) da stručnjaci drugih usmjerenja (psiholozi, sociolozi, filozofi itd.) pokazuju interes za područje socijalnog rada. To je možda posljedica razočaranja doživljenih u vlastitoj profesiji ili zbog širine područja socijalnog rada koje omogućuje slobodan pristup drugih disciplina u vlastite okvire. U svakom slučaju i ta činjenica upućuje na privlačnost socijalnog rada.

Ernst Engelke rođen je 1941. godine u Hildesheimu - Njemačka. Studirao je filozofiju, teologiju i psihologiju u Freiburgu i Wuerzburgu. Stekao je naslov doktora teologije i diplomiranog psihologa. Od 1980. godine profesor je na Visokoj stručnoj školi u Wuerzburgu za područje socijalnih znanosti. Uže područje njegova interesa odnosi se na metodologiju i teoriju socijalnog rada. Engelke ima dodatnu izobrazbu iz psihodrame, grupne psihoterapije, sociometrije i psihoterapije razgovorom. Radio je na različitim područjima rada s mladima, bračnog i obiteljskog savjetovanja i psihijatrije te kao supervizor i terapeut za psihodramu, grupnu psihoterapiju i sociometriju. Ovo je njegova peta knjiga, ali prva s užeg područja socijalnog rada.

Knjiga koju ovdje prikazujemo prema autorovim je riječima “studijska knjiga za studente, praktičare i dobrovoljne pomagače socijalnog rada te informacija za predstavnike ostalih struka zaposlenih na području socijalnog rada”. Podijeljena je na pet dijelova, uz širi uvod u kojem autor iznosi svrhovitost ove knjige, obrazlaže njezinu strukturu i iznosi i neke kritičke napomene.

Prvi dio knjige nosi naslov *O temeljima: znanstveno-teoretska pitanja i pozicije*, i bavi se važnim znanstveno-teoretskim pitanjima i odgovorima. Autor ukazuje na osnovne elemente i postavke znanstvene discipline. Obraduje teme kao što su: razlika između “svakodnevnog” i “znanstvenog” znanja, daje predmetno određenje discipline, iznosi metodološke probleme povezane s vrijednosnim stavovima te ukazuje na proces izgradnje teorije i na metodologiju kao znanstveno-teoretske elemente svake znanstvene discipline. Nadalje, u tom prvom dijelu svoje knjige Engelke ukazuje na neke točke sporenja pri definiranju temeljnih pristupa u znanosti općenito, budući da pojedina odluka za ili protiv određene pozicije, prema autoru, “značajno određuje znanstveni rad unutar discipline”. Ovdje možemo naći i opis faktora koji utječu na znanost te problem primjene znanosti (odnos teorije i prakse).

Kako navodi autor, “socijalni rad kao znanost postoji već desetljećima u mnogim postavkama, nacrtima, modelima i teorijama”. Na takvom shvaćanju utemeljen je drugi, po našem mišljenju i najvrjedniji, dio knjige pod naslovom *Socijalni rad kao znanost*. Ovdje možemo naći pregled suvremenog stanja na razini spoznaje i diskusije o socijalnom radu u njemačkom govornom području. Autor ovdje daje i kratak pregled znanosti i područja djelatnosti socijalnog rada te dalje razrađuje ovo poglavlje kroz spoznajno-filozofski

utemeljene kontroverzije u predpodručju socijalnog rada kao znanosti, kroz određenje predmetnog područja, znanstvenih metoda te teorija i istraživanja kao pet važnih sastavnih dijelova svake znanosti.

U trećem poglavlju pod naslovom *Sedam teorija iz povijesti socijalnog rada* autor nas upućuje na teorije koje su, po njegovu mišljenju, predstavnice različitih vrsta postupanja sa socijalnim problemima (siromaštvom, bolešću, invalidnostima, starošću itd.). Izabrano je sedam autora iz disciplina koje sudjeluju u rješavanju socijalnih problema: teologije, filozofije, pedagogije, nacionalne ekonomije, prava, medicine, socijalnog rada i politike.

Riječ je o ovim teorijama: *Siromaštvo i sveti poredak* Tome Akvinskog, *Odstranjivanje siromaštva* Juana Luisa Vivesa, *Prirodno nestajanje siromaštva* Thomasa Roberta Malthusa, *Osiguranje siromašnih* Otta von Bismarcka, *Razvoj osjećaja zajedništva* Alfreda Adlera, *Pomirenje* Alice Salomon i *Bezvrijedni život* Adolfa Hitlera.

Kako ističe autor, "prema današnjem znanstvenom shvaćanju ne može se o tim teorijama govoriti kao o teorijama u strogom znanstvenom smislu. One su tzv. predteorije odnosno predznanstvene teorije". No one su, po autorovu mišljenju, za njemačko govorno područje dale važne poticaje socijalnom radu i njegovoj refleksiji.

Četvrti dio knjige nosi naslov *Sedam teorija iz suvremenog socijalnog rada*. U njemu Engelke daje pregled teorija koje ispunjavaju sve kriterije koji se danas postavljaju pred znanstvene teorije. One reprezentiraju, prema autoru, različita važna znanstveno-teoretska shvaćanja. Osim toga, te se teorije bave predmetnim određenjem socijalnog rada u cjelini, a ne ograničavaju se samo na pojedina područja socijalnog rada. Autor ovdje daje prikaz ovih teorija: *Skrb* Hansa Schrepnera, *Normalizacija* Lutza Roesnera, *Emancipacija* Fritza Haaga i dr., *Revolucija* Karama Khellea, *Kritičko tumačenje* Hansa Thierscha, *Ekosocijalno mišljenje i djelovanje* Wolfa Rainera Wendta i *Pravilna raspodjela* Silvie Staub Bernasconi.

Na kraju, u petom dijelu knjige koji nosi naslov *Perspektive* autor iznosi pregled stajališta i zahtjeva važnih za daljnji razvoj socijalnog rada kao znanosti.

Knjiga *Socijalni rad kao znanost* oslikava na vrlo relističan način suvremenu situaciju na području socijalnog rada u Njemačkoj. Socijalni rad kao znanstvena disciplina takvom još uvijek nije priznat, te je jedan od najvažnijih motiva pri odluci o pisanju ove knjige za Engelkea bio da upozori na neopravdanost takve situacije. Engelke kroz veći dio knjige (a posebno u prvom i drugom dijelu) želi jednostavno opisati razinu znanstvene utemeljenosti socijalnog rada i traži za nju ravnopravno mjesto među ostalim znanstvenim disciplinama. Već u uvodu Engelke ukazuje na sastavne dijelove visokoškolskih znanstvenih disciplina i dokazuje da socijalni rad sasvim zadovoljava postavljenim kriterijima. Engelke socijalni rad dijeli na tri osnovna dijela: socijalni rad kao znanost, obrazovanje za socijalni rad i socijalni rad kao praksu. Ova tri sastavna dijela discipline povezana su kroz predmet kojim se bave, a pod predmetom socijalnog rada Engelke razumijeva "socijalne probleme i njihovo rješavanje".

Posebna vrijednost ove knjige jest opsežna analiza razvoja i suvremenog stanja discipline socijalnog rada u Njemačkoj. Autor navodi da je zahtjev za konstituiranjem samostalnog znanstvenog područja socijalnog rada u njemačkom govornom području veoma starog datuma. U prilog tome govore radovi na koje se Engelke u svojoj knjizi osobito poziva, a koji su tijekom razvoja njemačkog socijalnog rada stvarali autentične njemačke koncepte i modele. Engelke traži diferencijaciju područja socijalnog rada od područja socijalne pedagogije, što se u mnogim radovima drugih autora kontinuirano zanemaruje.

Štoviše, brojni radovi novijeg datuma u Njemačkoj ističu potrebu čvršćeg povezivanja tih dvaju područja.

Dobra analiza sastavnih dijelova discipline - znanosti, prakse i obrazovanja, njihovi međuodnosi, opsežna analiza metodologije socijalnog rada, pitanja izgradnje teorije u socijalnom radu te kritički osvrt na odnose prakse i teorije čine ovu knjigu nadasve vrijednom i zanimljivom.

Njemački socijalni rad, kako se i kroz ovu knjigu dobro može vidjeti, nastoji svoje znanstveno utemeljenje naći, prije svega, u domaćim spoznajno-teoretskim ishodištima.

Nino Žganec